

Így neveld (médiá)tudatosan a Z-seidet!

A digitális oktatás szükségszerű bevezetésével igencsak időszerűvé vált kiadvány jelent meg a Pázmány Péter Katolikus Egyetem megbízásából a Szaktudás Kiadó Ház gondozásában. Szőke-Milinte Enikő egyetemi docens, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Vitéz János Tanárképző Központjának megbízott intézetvezetője olyan összegző művet írt a digitális bennszülöttek Z generációként aposztrofált korosztályának megismerő tevékenységéről, amely kézikönyvként is alkalmazható a pedagógusképzésben és az aktív pedagóguspályán is.

A szerző szakterülete a mozgókép- és médiaismeret tanári MA szakos hallgatók szakmódszertani képzése, a médiapedagógia, a neveléstudomány, az oktatástechnológia és a pedagógiai kommunikáció, így a gyakorlóiskolák és a hallgatók révén komplex látása van azokra a kérdésekre, problémákra, amelyek közvetetten vagy közvetlenül a médiaműveltség iskolai oktatásához, fejlesztéséhez kapcsolódnak. Érdeklődése az elmúlt években az információ és megismerés, valamint a kommunikáció és az információs műveltség különböző aspektusaira, elsősorban pedig a pedagógusok és a tanulók e téren szerzett tapasztalataira irányult.

A könyv a szerteágazó téma egyik fontos darabja, amely a Z generáció tagjaiként címkézett tanulók megismerő tevékenységét, vagyis tanulását kíséri meg bemutatni a figyelem, a döntés, a munkamorál, a megismerés és az önértékelés sajátosságai mentén. A fejezetek mindegyike a téma fontos pilléreit dolgozza fel, mélyrehatóan tekintve át az alcímekben ígért kérdéskört: a Z generáció tanulását.

A szemfüles olvasónak az alcímbebeli korosztály megjelölésén túl feltűnhet a kötet elején lévő ajánlás is, amely a szerző Z generációs fiának, Zsombornak szól. Szőke-Milinte Enikő teljes fejezetet szentel a generációkutatásnak, hiszen joggal vetődnek fel a kérdések: Valóban címkézhető-e születési év alapján a tanulók? Ők definiálják-e egyáltalán magukat, és ha igen, hogyan? Büszkén viselik-e a „Z osztály” nevet? A szerző értelmezési keretében a „Z generációt” mint fogalmat, csoportot adottnak veszi, ennek mentén pedig választ ad arra, miért alkotnak egy generációt, és milyen közös tulajdonságaik azonosíthatók, noha a hivatkozott kutatók (Reeves és Oh 2007, valamint McCrindle 2014) korosztályos besorolása némiképp eltér.

A könyv kezdő fejezete frappáns címmel mutat rá arra a kettősségre, amely napjaink pedagógiai helyzetét is jellemzi: a Z generáció megismerése mellett fontos megnézni, hogy milyen a megismerés a Z generációban. A *megismerés* a kötet egyik kulcsfogalma, valamennyi fejezetben visszaköszön, pszichológiai és pedagógiai aspektusban is. A könyv többek között olyan fontos témákat dolgoz fel, mint az információs társadalom és a digitális reprezentáció viszonya; az információs műveltség és a médiaműveltség fogalmi összehasonlítása; a 21. századi tanulási környezetek jellemzői; a pedagógiában is

releváns hagyományos médiahatás-elméletek; a médiatudatosságra nevelés és médiapedagógia iskolai jelentősége; illetve a média és az információs műveltség oktatásának lehetséges céljai, tartalmai – kiegészülve a különböző fejlesztési szintekkel. A könyv utolsó két fejezetében az elmélet és a gyakorlat – vagyis a valóság és a tudomány, valamint a tudomány és a tantárgy viszonya – után a pedagógusok által jól ismert empirikus kérdésen: a problémamegoldó, a programozott oktatás és a modellezés stratégiáján keresztül mutat be olyan gyakorlatokat, amelyeket a médiaműveltség alakításának szolgálatába lehet állítani.

A szerző gondolatmenetének másik kulcsszava az *információ*, amit egy olyan magként mutat be, amelyből megfelelő ingerek hatására létrejön az ismeret, mégis túlmutat azon a folyamaton, amelyet ma az iskolában megismerésnek, tanulásnak nevezünk. A különböző szerzők elméleteiből kiindulva veszi górcső alá az információs, az operatív, valamint a személyes, a hálózati és a konvencionális tudást. A NAT 2018-as tervezetét figyelembe véve pedig a vázolt elméleti keretek gyakorlati alkalmazhatóságára kínál muníciót, amely a „mit és hogyan tanítsunk?” típusú kérdésekre adandó válaszok megfelelő alapja lehet. Ehhez a neveléstudományi alpművek mellett a kommunikáció és médiatudomány, valamint a médiapedagógia legjavára is épít a hatvanas évektől napjainkig, Marshall McLuhan, Jürgen Habermas, Denis McQuail, Manuel Castells, Frank Webster munkásságától, David Buckingham, Roger Silverstone-n, Jan Van Dijken, Patricia Wallace-n keresztül Don Tapscott, James W. Potter vagy Steve Covello média-, információs és digitális műveltség fogalmáig, kiegészítve a hazai médiakutatók, médiapedagógiával foglalkozó szakemberek – Aczél Petra, Andok Mónika, Császi Lajos, Koltay Tibor, Lévai Dóra, Ollé János és még sorolhatnánk – írásaival. Ám ne gondolja az olvasó, hogy hosszas kommunikáció- és médiatörténeti összefoglalón kell átrágnia magát, mire a könyv végén a hétköznapi, a gyakorlati használhatóságig eljut. A tudományos igénnyel megírt fejezetek könnyen olvashatók, az áttekinthető, jól strukturált tartalomjegyzékből a digitális térben megtapasztalt gyorsasággal találhatjuk meg az aktuálisan keresett részt. A gazdag szakirodalom legfontosabb részeit szükséges és elégséges mértékben tartalmazza a kötet, pont annyira, amennyi ahhoz szükséges, hogy a témában magabiztosan mozgóknak is jó összefoglalót adjon, és hogy a médiapedagógiában kevésbé jártas pedagógusoknak is keretet teremtsen.

A szakmai lektor személye több szempontból biztosíték a kötet hiteles, szakmai relevanciájára. Andok Mónika, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem habilitált egyetemi docense maga is pedagógus, és kommunikációs szakemberként nem középiskolás fokon tanítja hallgatóit elméleti kommunikáció és médiatudomány mellett gyakorlati közéleti újságírásra. A szakmai lektor kiemelt területei a hálózati kommunikáció, a digitális média, illetve a közösségi média és a mindennapi élet viszonya, valamint a médiapedagógia, a hírek története – és nem utolsó sorban a kommunikációs készségfejlesztés. A folyamatosan megújuló média világában naprakészsége egyedülálló, így személye nem csak tematikailag illeszkedik a médiapedagógiai kötethez.

Aki ezt a könyvet kézbe veszi, ne várja, hogy konkrét receptet kap gyermekeihez vagy tanítványaihoz, azonban olyan stratégiákkal ismerkedhet meg, amelyeket muníci-

óként eszköztárába vehet, és saját tanárképéhez igazítva, a megfelelő pillanatban tudatosan alkalmazva hozzájárulhat vele a médiaműveltség alakításához. A digitális környezetből ránk ömlő információdömpingből és jótanácsthalmazból kilépve érdemes tehát tudatosan szelektálni és először is Szőke-Milinte Enikő összegző könyvét elolvasni.

Szőke-Milinte Enikő: *Információ – Média(tudatosság) – Műveltség: A Z generáció tanulása*. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest, 2020.